

פרק ראשון - בתולה נשאת

משנה

משנתינו מבארת את הזמן הראוי לנשוא בתולה. ויש להקדים ולבאר את מהות 'טענת בתולים' המוזכרת במשנה. אשה ארוסה או נשואה שזנתה עם אדם זר נאסרת על בעלה ועליו לגרשה. אמנם הנשוא אשה בחזקת שהיא בתולה וכשבא עליה נתברר שהיא בעולה ו'טענת בתולים', אינה נאסרת על בעלה, לפי שיש בעיניה 'ספק ספיקא' שנוהגים בו לקולא, ספק שמא נבעלה קודם שנתארסה, ואינה נאסרת בכך על בעלה, ואף אם נבעלה אחר שנתארסה יתכן שנאנסה, ואף בזה אינה נאסרת, אמנם פרסום הדבר יכול להביא לידי בירור האם נאסרה עליו.

בתולה הנכנסת לחופה, תיקנו חכמים שתהא נשאת ליום הרביעי בשבת. ואלמנה, תיקנו חכמים שנשאת ליום החמישי בשבת. מבארת המשנה את טעם תקנת נשואי בתולה ברביעי: שפעמים בשבת ו-בשבווע בתי דינים יושבין בעיירות, ביום השני וביום החמישי, ולכך נישאת ביום רביעי, שאם היה לו לבעל טענת בתולים – שמצא שאשתו אינה בתולה, ויתכן שזינתה בעודה ארוסה ונאסרה עליו, היה משכים מיד למחרת בעוד כעסו עליו לבית דין היושבים ביום חמישי, וישעו בפניהם את טענתו. אך אם ישאנה ביום אחר מימות השבוע חששו חכמים שמא עד זמן מועט בית הדין תתקרב דעתו ולא יבא לפניהם, ותשאר תחתיו בספק איסור. אמנם כשיבא לבית דין יתכן שיתברר הדבר, כיון שמתוך כך יצא הקול על אשה זו שבעלה חושש שזנתה, ושמא יבואו עדים ויעידו אם זנתה באופן האוסרה על בעלה.

גמרא

שנינו במשנה: 'בתולה נשאת ליום הרביעי וכו', שפעמים בשבת בתי דינים יושבין בעיירות, ביום השני וביום החמישי. הגמרא מבארת מדוע לא תיקנו שבתולה תנשא אף ביום ראשון, שהרי אף למחרתו בית דין יושבים לדון. אמר רב יוסף, אמר רב יהודה, אמר שמואל, מפני מה אמרו חכמים במשנתינו 'בתולה נשאת ליום הרביעי', ולא אמרו שתנשא ביום ראשון, שאף למחרתו בית דין יושבים לדון, הטעם הוא לפי ששנינו במשנה להלן (נא) לגבי אדם שקידש אשה ותבעה והזוירה להכין צרכי חופתה, שנותנים לבתולה שנים עשר חודש להכנות אלו, ולא למנה שלשים יום, ואם הגיע זמן זה ולא נישא, מכאן ואילך אוכלות משלו – חייב הבעל במזונות ארוסתו כאילו נשאה כבר, וכן אם היא בת ישראל הנשאת לכהן, אוכלות בתרומה. מסיים שמואל את ביאורו: הרי דבר זה פשוט הוא, שאם הגיע זמן הנישואין באחד מימי השבוע שאינו ראוי לנישואין, שאינו חייב במזונותיה, שהרי אין העיכוב מצידו, אלא מחמת תקנת חכמים, אך יכול הייתי לומר שאם הגיע זמן הנישואין ביום אחד בשבת, יהא מעלה לה מזונות, שכן לפי טעם התקנה השנוי במשנה יכול לישא אף ביום ראשון שהרי למחרתו בית דין יושבים בעיירות, לכך שנינו, בתולה נשאת ליום הרביעי, למעט שאינה נשאת ביום הראשון, ואינו חייב במזונותיה עד שיגיע היום הרביעי.

תמזה הגמרא: אמר רב יוסף, מריה – רבנו דאברהם, לשון תמיהה, תלי – איך תולה שמואל 'תניא' ב'דלא תניא' – את ביאור המשנה השנויה, במשנה שאינה שנויה. מבררת הגמרא את קושייתו: ה' תניא ו'ה' לא תניא – איזו מהמשניות שנויה ואיזו אינה שנויה, הלא ה' תניא ו'ה' לא תניא – הרי שתיקן שנויות, במשנתינו שנינו ש'בתולה נשאת ליום הרביעי', ולהלן בפרק חמישי שנינו את הדין של 'הגיע זמן ולא נישא'. מבארת הגמרא: אלא כך תמה רב יוסף, תלי תניא דמפרש מעמא, דתניא דלא מפרש מעמא – כיצד תלה

שמואל את ביאור משנתינו, שהוקשה לו מדוע לא תנשא ביום הראשון, בדברי המשנה להלן, והרי משנתינו גילתה את טעמיה וביארה מדוע תיקנו שתנשא ביום הרביעי, ואף על פי כן לא למדנו ממנה טעם לכך שלא תנשא בראשון, וכיצד יתכן שמשנתינו תבואר לפי המשנה להלן שבה לא ביאר התנא כלל את הטעם בתקנת זמן הנישואין.

מיישבת הגמרא את דברי שמואל: אלא אמר רב יוסף, באמת אין משנתינו מתפרשת על פי המשנה להלן, ואי איתמר – אם נאמרו דברים בשם שמואל בענין זה, הכי איתמר – כך נאמרו, אמר רב יהודה, אמר שמואל, שנינו במשנה 'מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי, שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין, ועל זה הקשה שמואל, ותנשא באחד בשבת, שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין, שהרי גם ביום שני בית דין יושבים בעיירות. ותיריך שמואל על פי מה ששנינו בביריתא להלן (נא), 'שקדו – מיהרה ונימנו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא החתן מורה בסעודה של הנישואין שלשה ימים, אחד בשבת ושני בשבת ושלשי בשבת, וברביעי פונקס', ומטעם זה תיקנו שלא תנשא בראשון, כי לא יהיה לו זמן להכין סעודה בראיו, שכן אם יכניה קודם השבת יתקלקלו המאכלים. ועל זה הוסיף שמואל ואמר, ועכשיו ששנינו שמחת תקנת 'שקדו' אינו יכול לישאנה ביום ראשון, הרי אותה משנה ששנינו להלן שאם 'הגיע זמן ולא נישא, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה', אין זאת אלא אם הגיע הזמן ביום הראוי לנישואין, אבל אם הגיע זמן ביום אחד בשבת, מתוך שאינו יכול לבנות, שהרי תיקנו חכמים שלא תנשא ביום ראשון, לפיכך אינו מעלה לה מזונות, שאנוס הוא מחמת תקנת חכמים שלא לישא. הוסיף רב יוסף על דברי שמואל: לפיכך – מדברי שמואל שחידש

שאם הגיע זמן הנישואין ביום ראשון פטור הבעל מלהעלות לה מזונות, לפי שאנוס הוא ואינו יכול לישאנה, אם כן הוא הדין אם חלה הוא – הבעל, או שהחלה היא – האשה, או שפירקה נדה – שראתה דם נדות ונטמאה, ומחמת אחד מאלו המקרים אינו יכול לישאנה בזמן, אינו מעלה לה מזונות, שהרי אנוס הוא. וכל המעוכב מחמת אנוס פטור מלעלות לה מזונות. הגמרא מביאה דעה אחרת בנידון זה: ואיכא דרביי לה מביעאי – יש מבני הישיבה שהסתפק בהכלו זו שהיתה פשוטה לרב יוסף, וכך הסתפק, באופן שחלה הוא ואינו יכול לישאנה, מהו – האם חייב במזונותיה, וצדדי הספק הם, שהרי התם, בהגיע הזמן באחד בשבת, מעמא מאי – מה טעמו של שמואל שפטור ממזונותיה, משום דאניס ואינו מעכב את הנישואין מרצונו, ואם כן הלא נמי – אף כאן כשהחלה הוא, ה' אנים – הרי אנוס הוא, ויש לפטור ממזונות. או דלמא שיש לחלק, שהרי התם, בהגיע זמן באחד בשבת, אנים בתקנתא דתקינו ליה רבנן – אנוס הוא מחמת תקנת חכמים שתיקנו לטובתה, ולכן פטורו ממזונותיה, אבל ה' אנים, בחלה הוא, לא – אינו אנוס מחמת תקנה שנתקנה לטובתה, אלא מחמת חלו, ויתכן שחייב במזונותיה.

והוסיף להסתפק: ואם תמצ' לומר – אם תפשוט את הספק ותאמר שאם חלה הוא, מעלה לה מזונות, עדיין יש להסתפק, אם חלה היא, מהו, האם מצי אמר לה – יכול הבעל לטעון כנגדה, אלא ה' אנים, אני עומד ומוכח לנישואין, וכיון שאת מעכבת איני חייב במזונותך, או דלמא שאף באופן זה חייב במזונותיה, כיון דמציא אמרה ליה – יכולה היא לטעון כנגדו, מולך הוא שגרם שחללק, והרי זה כאדם שנתקפה ו-גשטפהו שרה, שמולו גרם שחללק, השדה, ואף כאן מולו של הבעל גרם לחוליה, והרי זה כאילו הוא מעכב את הנישואין, וחייב במזונותיה.

ועוד הסתפק: ואם תמצ' לומר – אם תפשוט את הספק שאף אם היא חלתה חייב במזונותיה, משום דאמרה ליה נסתתפה שרה, עדיין יש להסתפק באופן שפירקה נדה, מהו. מבררת הגמרא את אופן הספק: אם פירסה נדה בשעת ווסתה – בזמן שרגילה לראות בו דם נדות, לא תיכני לך – אין לך להסתפק,

כתובות דף ב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קעא

59 שאין גט לאחר מיתה, שהרי התנה שיחול הגט לאחר שנים עשר
60 חודש, ובאותה שעה כבר מת ואין המת יכול לגרש, **הא** – אבל אם
61 אירע לו אונס אחר, כגון שחלה, ומחמת כן לא בא באותם שנים
62 עשר חודש, **הרי זה גט**, כיון שהוא חי ויכול לגרש, והתקיים התנאי
63 שלא בא. ומוכח שאף שקיום התנאי היה שלא מרצונו, אלא
64 מחמת אונס חוליו לא בא והתקיים התנאי, מכל מקום הגט חל,
65 והיינו כיון שאין אונס בגיטין, וכדברי רבא.
66 מנסה הגמרא לדחות את הדיוק מהמשנה: **וְלֵעוֹלָם אִמְרָא לָךְ**
67 – שמה נאמר שבאמת אם חלה נמי אינו גט, וכמו במת, והטעם
68 בשניהם הוא מחמת שיש טענת אונס בגט, וכיון שרק מחמת אונס
69 התקיים התנאי, לא חל הגט, ומה שנקט התנא אונס של מיתה ולא
70 אונס של חולי, **היא גופא קא משמע לן** – דבר זה עצמו רצה התנא
71 להשמיענו, **דאין גט חל לאחר מיתה**, ואף שבגידול של המשנה אין
72 צורך בטעם זה, שהרי אף אם היה גט יכול לחול לאחר מיתה לא
73 היתה מתגרשת, שהרי נאנס בקיום התנאי ויש טענת אונס בגט
74 ולכן אף אם חלה אין הגט חל, מכל מקום יש לנו ללמוד מטעם
75 זה שאף אם נתן לה גט ללא תנאי, אלא אמר שיחול הגט לאחר
76 מיתתו, אינה מגורשת, כיון שאין גט חל לאחר מיתה.
77 הגמרא תמחה על דחייה זו: וכי יתכן שבא התנא בגיטין להשמיענו
78 רק דין זה, **שאין גט לאחר מיתה, הא תנא ליה רישא** – הרי כבר
79 שנה לנו זאת התנא במשנה הקודמת למשנה זו (עב), לגבי שכיב
80 מרע שכבש גט לאשתו, ואמר לה **הרי זה גיטך אם פתח**, או שאמר
81 **הרי זה גיטך מחולי זה**, או **הרי זה גיטך לאחר מיתה**, הדין הוא
82 שלא אמר בלשון ואינה מגורשת, כיון שכוונתו שיחול הגט לאחר
83 מותו, ואין גט לאחר מיתה, ואם כן לא יתכן שבא התנא
84 להשמיענו זאת פעם נוספת במשנה של **אם לא באתי מכאן ועד**
85 **שנים עשר חודש**. וכיון שכן, יש לחזור ולדייק מהמשנה כדברי
86 רבא, וכמו שדייקנו בתחילה, שנקטה המשנה דווקא אופן שמת,
87 כיון שהטעם הוא מחמת שאין גט לאחר מיתה, וכדי שנדייק
88 מהמשנה דין נוסף, שאם סיבת האונס לא היתה מחמת מיתה אלא
89 מחמת חולי, ולכן לא בא, חל הגט, כיון שאין טענת אונס מועילה
90 בגיטין.
91 הגמרא דוחה את הדיוק מהמשנה באופן אחר: לעולם אפשר
92 לומר שהטעם שאין הגט חל הוא משום שיש טענת אונס בגיטין,
93 ולכן אף אם נמנע מלבוא מחמת חולי אין הגט חל, והטעם שנקטה
94 המשנה דווקא אופן שמת הוא כדי להשמיענו גם שאין גט לאחר
95 מיתה, ואף שכבר אמרה זאת במשנה הקודמת, **דלמא** – שמה
96 הוצרכה לחזור ולהשמיע זאת כדי **לפנקי מילידיה** – למעט
97 משיטת 'רבותינו' שברבייתא החולקים על משנה זו, שהמשנה
98 סוברת שכיון שמת אין הגט חל ודינה כאלמנה, ואם מת בעלה
99 בלא בנים צריכה יבום או חליצה, ואילו רבותינו חולקים, כדמצינו
100 בברייתא על משנה זו, **ורבותינו התירוה להנשא**, והיינו ללא יבום
101 או חליצה, משום שהגט חל וגרושה היא.
102 ומבאר הגמרא מי הם 'רבותינו' ומה טעמם: **ואמרין בגמרא שם,**
103 **מאן – מי הם 'רבותינו' אלו, אמר רב יהודה, אמר שמואל, אלו הם**
104 **בני דנא דשרי משחא** – בית דין שהתירו שמן, והם רבי יהודה
105 נשיאה (נכדו של רבינו הקדוש) ובית דינו, שמתחילה גזרו חכמים
106 איסור על שמן של גויים, והם התירוהו (ע"ז לו), וטעמם לענין גט,
107 משום דקברי לה כרבי יוסי, **דאמר (ב"ב קלו) לגבי אדם הכותב את**
108 **נכסיו במתנה לבניו אך רצונו שהפירות יהיו שלו כל ימי חייו,**
109 **ורוצה להקנות להם את גוף הנכסים מהיום ואין הפירות לאחר**
110 **מיתתו**, שאין צריך לכתוב בפירוש בשטר שנותן להם 'מהיום'
111 ולאחר מיתה, כלומר, גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, אלא אף
112 אם יכתוב סתם שנותן להם את נכסיו 'לאחר מותו' השטר קיים
113 וקנו את גוף הנכסים מהיום, ואין אומרים שכוונתו להקנות להם
114 את נכסיו רק לאחר מיתה, ואז אין השטר יכול לחול כיון שאין
115 שטר לאחר מיתה, מפני שזמנו של **שטר מוכיח עליו** – הזמן שנכתב
116 בשטר, שהוא יום כתיבתו, מוכיח שאין כוונתו שיחול לאחר
117 מיתה, שאם כן, לא היה לו לכתוב בשטר את זמן הכתיבה אלא

1 **דלא מציא אמה ליה נסתתפה שדהו** – שאינה יכולה לטעון כנגדו
2 'מולך גרם' שנטמאתי, שהרי הוא זמן הקבוע לראייתה ואין זה
3 מחמת מזלו.
4 מסיימת הגמרא את ביאור הספק: אלא **פי תיבעי לך** – זאת יש לך
5 להסתפק, כשפירסה נדה שלא בשעת ווסתה, מאי, האם כיון דלא
6 בשעת ווסתה הוויא, מציא אמה ליה – יכולה לטעון שנתתה
7 שדהו, כלומר, מולך גרם לך וחיוב במזונותיה, או דלמא, כיון
8 דאיכא נשי דקא משנייא ווסתיהו – כיון שיש נשים שזמן ווסתן
9 משתנה, אף זו ששינתה ווסתה בשעת ווסתה דמי, כלומר, דבר
10 מצוי הוא, ואינה יכולה לטעון שמזלו של הבעל הוא שגרם לכך,
11 ואינו חייב במזונותיה.
12 פושטת הגמרא: **פשיט רב אחא, הרי שנינו במשנה (נז) 'הניע זמן**
13 **ולא נישא, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה**, ויש לדייק, שלשון
14 **לא נישא' לא קתני** – לא כתבה המשנה שלא נשא הבעלים את
15 הנשים, והם הגורמים את העיכוב, אלא כתבה לשון **לא נישא'**,
16 כלומר שלא אירע מעשה נישואין, ולשון זו יכולה להתפרש גם
17 שהנשים הן שעיקבו את הנישואין, ומכל מקום חייבים במזונותיהן,
18 והכי דמי – באיזה אופן יתכן שאף שהאשה היא המעכבת, בעלה
19 חייב במזונותיה, אי דקא מעכב אינה – אם האשה עיכבה
20 מרצונה, אמאי אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, הרי בזה אין
21 סברא לחיובו במזונות. אלא לאו – ודאי מדובר באופן דאייתנים פי
22 האי גזווא – שהאשה עיכבה מחמת אונס, וכעין האופן דלעיל,
23 שחלתה, ועל זה קתני 'אוכלות משלו ואוכלות בתרומה' ומוכח
24 שאם עיכבה את הנישואין מחמת אונס, יש לה מזונות, וכל שכן
25 אם חלה הבעל.
26 במיאה הגמרא את דעת החולק: אמר רב אשי, **לעולם אִמְרָא לָךְ** –
27 באמת יש לומר דכל אוינסא לא אכלה – שבכל אונס, בין הבא
28 מחמתו ובין הבא מחמתה, אין לה מזונות, ומה ששנינו במשנה 'לא
29 נישא', הכוונה לאופן דקא מעכב אינה – שהבעל הוא שעיכב
30 את הנישואין, ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני 'לא נישא' – ואכן היה
31 ראוי לתנא לנקוט לשון 'לא נשא', שמשמעותה שהבעלים הם
32 המעכבים, ואידי דתנא רישא בדידיה – אלא אגב ששנה התנא
33 ברישא של המשנה 'נותנין לבתולה שנים עשר חודש' שהיא
34 הלכה המתירחת לאשה, לפיכך תנא נמי סיפא בדידיה – גם
35 בסיפא דמי התנא לשון זו, היכולה להתירח גם לאשה.
36 ***
37 התבאר בגמרא שרב יוסף למד מדברי שמואל שאף שכשהגיע
38 הזמן חייב הבעל במזונות אשתו המאורסת אף שלא נשאה, מכל
39 מקום אם לא נשאה מחמת אונס, פטור. על פי דברים אלו מברר
40 רבא את דין 'אונס בגיטין', כגון, אדם שנתן גט לאשתו, ותלה את
41 חלות הגט בתנאי מסוים, ונתקיים התנאי באונס, האם נחשב זה
42 לקיום תנאי או לא. אמר רבא, אף שעיקבו נישואין באונס אינו
43 מחייב את הבעל במזונות, מכל מקום וילענין גיטין אינו כן – אין
44 טענת אונס מועילה, שאם נתן גט לאשתו והתנה שיחול רק 'אם
45 לא אבוא עד זמן פלוני', ונאנס ולא בא, הרי זה גט ואינו יכול
46 לטעון אונס הייתי. מסיקה הגמרא מדבריו: **אלמא קסבר רבא, אין**
47 **אונס בגיטין**, כלומר, אין טענת אונס מועילה לבטל את הגט, אף
48 שנתקיים התנאי, משום שנתקיים באונס. ובסמוך תבאר הגמרא
49 את טעמו.
50 הגמרא מבררת מה המקור לדברי רבא. שואלת הגמרא: **מנא ליה**
51 **לרבא הא** – מנין לו לרבא דין זה שאין טענת אונס מועילה בגיטין
52 כבכל התורה. אילימא – אם תאמר שלמד כן מהא דתנא במשנה
53 בגיטין (עו), הנותן גט לאשתו כשיוצא לדרך, ואמר לה **הרי זה**
54 **גיטך** – יחולו גירושין רק אם לא פאתי אליך מןאן – (מעתה) ועד
55 **שנים עשר חודש**, אך אם אבוא בתוך שנים עשר חודש לא יחול הגט,
56 ולבסוף מת בתוך אותם שנים עשר חודש, ונמצא שנתקיים תנאו
57 שלא בא אליה כל שנים עשר חודש, מכל מקום אינו גט. ונאמר
58 שרבא פירש משנה זו כך, דווקא כיון שמת, הוא דאינו גט, ומשום

סברא זו, מועילה טענת אונס, ואם לא בא מחמת חולי יהא הגט
 בטל, ושלא כדברי רבא.
 הגמרא מביאה מקור לרבא מדברי שמואל: **אֵלָא** רבא למד שאין
 אונס בגיטין **מִהָא** – ממעשה שהיה, **דְּהָהוּ** גברא דנתן גט לאשתו,
וְאָמַר לְהוּ לעדי הגט **אִי** לא **אֶתְיָנָא** – אם לא אבוא **מִכֵּין** וְעַד הִלְתִּין
יֻמִּין – מעתה ועד שלשים יום, **לִהְיוֹ נִימָא** – יחול הגט, אך אם
 אשוב בתוך שלשים יום לא יחול הגט. **אַתָּא** **בְּסוֹף** הִלְתִּין יֻמִּין
וּפְסִיקָה מִכָּרָא – בא אותו אדם בסוף שלשים יום, ולא יכל להכנס
 לעיר כיון שמעבר השנים של הנהר הפסיקו, והיתה הספינה
 שעוברים עליה את הנהר בצד השני, סמוך לעיר. **אָמַר** לְהוּ אותו
 אדם לעומדים בעברו השני של הנהר, **חֻזַּי דְּאֶתְנִי**, **חֻזַּי דְּאֶתְנִי** –
 ראו שבאתי, ראו שבאתי, וסבר אותו אדם שביאתו לעבר הנהר
 נחשבת כביאה לעיר, והתבטל התנאי ולא יחול הגט. **וְאָמַר שְׁמוּאֵל**
 על מעשה זה, **לֹא שְׁמִיָּה מִתְנֵא** – ביאה זו שעד שפת הנהר אינה
 נחשבת ביאה לעיר כל זמן שלא נכנס אליה, וכיון שנתקיים תנאו
 שאם לא יבוא יחול הגט, הרי היא מגורשת. ומוכח שאף שנאנס
 בכך שהתקיים התנאי, מכל מקום החשיב זאת שמואל כקיום
 התנאי ופסק שחלו הגירושין, והיינו כדברי רבא שאין טענת אונס
 בגיטין.
 דוחה הגמרא: **וְדִלְמָא** יש לחלק בין האונסים, ונאמר **דְּאֻנְסָא**
דְּשִׁבְתָּי שְׁאֵנִי – שונה הוא אונס בדבר המצוי, שאינו נחשב אונס,
 ובגון במעשה של שמואל שדבר מצוי הוא שתהא הספינה בצד
 השני של הנהר, **דְּכִיּוֹן דְּאִיבְעִי** לִיה **לְתַלְתְּנֵי** **וְלֹא אֶתְנֵי** – שכיון שהיה
 לו להעלות דבר זה בדעתו ולהתנות שאם יאירע כן לא תהא
 מגורשת, ולא תהא זה, **אִיהוּ דְּאֶפְסִיר אֲנִיפְשֵׁיהּ** – הרי הוא הפסיד
 לעצמו, וגרם לכך שיחול הגט אף אם המניעה לבואו תהא מחמת
 שלא תהא לו ספינה לעבור את הנהר. אבל באונס שאינו מצוי,
 כגון שחלה, כיון שלא היה לו להעלות בדעתו ולהתנות עליו,
 יתכן שאם אירע אונס זה, הגט בטל, ואין מכאן ראייה לדברי רבא,
 שבכל אונס הגט קיים.
 הגמרא מבארת שאכן דין זה הוא חידוש של רבא. מסיקה הגמרא:
אֵלָא, **רְבָא סְבָרָא דְּנִפְשֵׁיהּ קָאֻמַּר** – רבא אמר דין זה מסברת עצמו,
 ואף הוא מודה שמן התורה יש טענת אונס בגיטין כבכל התורה,
 וקיים התנאי באונס אינו מועיל והגט בטל, אלא רבא השמיענו
 תקנת חכמים שתיקנו שאין אונס בגיטין, גזירה **מִשּׁוּם** נשים **צְנוּעוֹת**,
וּמִשּׁוּם נשים **פְּרוּצוֹת**.
 מבארת הגמרא את הגזירה: **מִשּׁוּם** צְנוּעוֹת חששו חכמים, **דְּאִי**
אֶמְרָתָּה שאם נתקיים התנאי באונס **לֹא לִהְיוֹ נִימָא**,

את זמן חלות המתנה שהוא לאחר מותו, וכיון שכתב את זמן
 הכתיבה מוכח שכוונתו שהמתנה תחול מהיום, והרי זה כמו
 שכתב בפירוש שתחול המתנה 'מהיום ולאחר מיתה', וקונים בניו
 את גוף הנכסים מיד ואת הפירות לאחר מיתה, וסוברים 'רבותינו',
 שלדעת רבי יוסי הוא הדין לענין המגרש את אשתו בתנאי שלא
 יבוא מכאן ועד שלשים עשר חודש, ומת בתוך שלשים עשר חודש,
 שאין זה גט לאחר מיתה, כי אם היתה כוונתו שיחול הגט רק
 לאחר שלשים חודש, לא היה לו לכתוב את יום כתיבת הגט בתוכו
 ולהתנות שאם לא יבוא עד שלשים עשר חודש יחולו הגירושין, אלא
 לכתוב שאם לא יבוא עד תאריך פלוני ושהוא סוף שלשים עשר
 חודש תהא מגורשת, ומכך שכתב את זמן כתיבתו מוכח שכוונתו
 לגרשה 'מהיום ולאחר שלשים עשר חודש', כלומר, שיחולו
 הגירושין מעכשיו, אם יתקיים תנאו שלא יבוא עד אותו זמן,
 ונמצא שאין הגט חל לאחר מיתה אלא מחיים. וכדי למעט משיטה
 זו הוצרכה המשנה ללמד שיש בזה שחרון של גט לאחר מיתה,
 וכדעת רבי יהודה שחולק על רבי יוסי (ב"ב שם) וסובר שאם לא
 כתב לבניו בפירוש 'מהיום ולאחר מיתה' השטר בטל, ואין אומרים
 שזמנו של שטר מוכיח עליו. ובמשנה הראשונה שם השמיענו
 התנא את עצם הדין שאין גט לאחר מיתה, ובמשנה שאחריה
 השמיענו שאף גט שכתב בתוכו את זמן כתיבתו, אף הוא גט לאחר
 מיתה. ואם כן שוב אין ראייה ממשנה זו לדברי רבא, כי באמת יש
 לפרש שאף בחלה אינו גט לפי שטענת אונס מועילה בגט, ונקט
 התנא 'מת' רק כדי למעט מדעת רבותינו.
 הגמרא מביאה מקור אחר לדברי רבא: **וְאֵלָא** יש לומר, שרבא למד
 שאין אונס בגיטין **מִפְּסִקָא** של אותה משנה בגיטין, שם שנינו,
 האומר לאשתו 'הרי זה גיטין **מִעֲבָשִׁי**, **אִם** לא **בְּאֵתִי מִכָּאן** וְעַד
שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ, ו**מֵת** בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ, הֲרִי זֶה גֵּט, כיון
 שבאומרו לשון 'מעבשיו' מוכח שכוונתו שיחול הגט מיד, אם
 יתקיים התנאי, ואין זה גט לאחר מיתה. ויש לבאר את המשנה,
 שנקטה **מֵת**, שהוא אונס גדול ומכל מקום אין טענת אונס מועילה
 לבטל את הגט. **וְהוּא הִדִּין** **לְאֻפֵּן** שֶׁחֵלָה, שזהו אונס קטן יותר, שאין
 טענת אונס מועילה בו, וכדברי רבא שאין אונס בגיטין.
 דוחה הגמרא: **דִּלְמָא** האופן של 'מֵת' שנקטה המשנה הוא בדין **אֵלָא**,
 והטעם שחל בו הגט אינו מחמת שאין טענת אונס בגיטין, אלא
 משום שיש בו סברא מיוחדת לומר שהיה רצונו שיחול הגט אם
 ימות, כיון **דִּלְמָא** **נִימָא** לִיה **דְּתַפּוּל** **קָמִי יָכֵם** – שאינו רוצה שתודקק
 אשתו ליבום או חליצה מאחיו, אם ימות בלא בנים, אלא רצונו
 שתהיה גרושה ומותרת להנשא מיד, וכיון שעל מנת כן גירשה,
 חלים הגירושין, אבל יתכן שבשאר אונסים שלא שייכת בהם